

Gatunki rodzaju *Taraxacum* (Asteraceae) w Polsce. Cz. 3. Wielkopolska

ZYGMUNT GŁOWACKI, HANS ØLLGAARD i ANETA CZARNA

GŁOWACKI, Z., ØLLGAARD, H. AND CZARNA, A. 2005. Species of genus *Taraxacum* (Asteraceae) in Poland. Part 3. Wielkopolska region. *Fragmenta Floristica et Geobotanika Polonica* 12(2): 275–280. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: New data on distribution of 33 microspecies of the genus *Taraxacum* of sections: *Borea*, *Macrodonia* and *Ruderalia* are given in the paper.

KEY WORDS: *Taraxacum*, taxonomy, distribution, Wielkopolska region

Z. Głowacki, ul. Niepodległości 4/18, PL-08-101, Siedlce; H. Øllgaard DK-8800, Viborg, Lupinstien 7, Birgittelyst, Denmark; A. Czarna, Katedra Botaniki Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, ul. Wojska Polskiego 71C, PL-60-625, Poznań

WSTĘP

Dotychczas okazała się tylko jedna publikacja dotycząca flory mniszków Wielkopolski (GŁOWACKI & CZARNA 2003). Niniejszy artykuł podaje wyniki dalszych badań Z. Głowackiego, przeprowadzonych okresie 7–9.05.2002 r. w północnej części Poznania, na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego, w dolinie Obry, koło Bronikowa i nad Jeziorem Powidzkim oraz przez A. Czarną w 2003 r. na terenie powiatów: Środa Wielkopolska, Kościan, Śrem i Jarocin. Weryfikacji oznaczeń dokonał H. Øllgaard (Dania). Pominęto gatunki z sekcji: *Erythrosperma* i *Palustria*, które zostaną opublikowane osobno.

Stwierdzono występowanie 33 drobnych gatunków mniszków, z tego jednego nowego dla Polski i 24 nowych dla Wielkopolski.

Gatunkiem nowym dla Polski jest *Taraxacum dilaceratum*. Nowymi dla Wielkopolski są: *Taraxacum melanostigma*, *T. acervatum*, *T. alatum*, *T. angustisquameum*, *T. baeckii-forme*, *T. cordatum*, *T. ekmanii*, *T. expallidiforme*, *T. gesticulans*, *T. glossodon*, *T. hepaticum*, *T. interveniens*, *T. lacerifolium*, *T. leptodon*, *T. leucopodium*, *T. oblongatum*, *T. ohl-senii*, *T. oinopolepis*, *T. pannucium*, *T. pseudoretroflexum*, *T. semiglobosum*, *T. sinuatum*, *T. stenoglossum* i *T. tumentilobum*.

Nazwy sekcji podano według KIRSCHNERA i ŠTĚPÁNKA (1997), gatunków LUNDEVALLA i ØLLGAARDA (1999), a nazwy mezoregionów podano za KONDRACKIM (2002).

Objaśnienie znaków i skrótów: **gatunek nowy dla Polski, *gatunek nowy dla Wielkopolski, ZG – Zygmunt Głowacki, HØ – H. Øllgaard.

WYKAZ STANOWISK

Sect. **Borea** Sahlin *ex* A. J. Richards**Taraxacum melanostigma* H. Lindb.

POZNAŃSKI PRZEŁOM WARTY: **BC99**, Poznań-Radojewo, 7.05.2002, *leg. ZG, det. HØ*. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4013**, Mchy, 4.05.2004, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

Sect. **Macrodonia** M. P. Christ.*Taraxacum tenebricans* (Dahlst.) Raunk.

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BE1832**, Trzebaw, 8.05.2002, *leg. ZG, det. HØ*. KOTLINA ŚREMSKA: **CD3103**, Miąskowo, 10.06.2003, *leg. A. Czarna, det. ZG*. POJEZIERZE KRZYWIŃSKIE: **BD4921**, Labiatowo, 24.05.2003, *leg. A. Czarna, det. ZG*; **CD4111**, Jarosławki, 21.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4023**, Mchy, 4.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*; **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, *leg. A. Czarna, det. ZG*.

Sect. **Ruderalia** Kirschner, Øllg. & Štěpánek**Taraxacum acervatum* Rail.

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4003**, Książ Wielkopolski, 2.05.2003, *leg. A. Czarna, det. ZG*.

*Taraxacum alatum H. Lindb.

DOLINA ŚRODKOWEJ OBRY: **BD3712**, Konikowo, *leg. ZG, det. HØ*. KOTLINA ŚREMSKA: **GD4100**, Zakrzewice, 17.05.2003, *leg. et det. ZG*. WYSOCZYŻNA KALISKA: **CD5202**, Jarocin, bocznica kolejowa, 8.05.2003, *leg. A. Czarna, det. ZG*.

Taraxacum amplum Markl.

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Brzóstownia, 4.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*; **CD4023**, Mchy, 4.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*. WYSOCZYŻNA KALISKA: **CD4133**, Zalesie, 8.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

*Taraxacum angustisquameum Dahlst. *ex* H. Lindb.

POJEZIERZE GNIEŹNIEŃSKIE: **CD0523**, Polanowo, 9.05.2002, *leg. ZG, det. HØ*.

*Taraxacum baeckiiforme Sahlin

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4003**, Książ Wielkopolski, 2.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

Taraxacum copidophyllum Dahlst.

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, *leg. et det. ZG*. WYSOCZYŻNA LESZCZYŃSKA: **BD8701**, Bojanowo, Soest 1955 (TACIK 1980). WYSOCZYŻNA KALISKA: **CD5012**, Jawory (Liż), *leg. A. Czarna, det. HØ*.

*Taraxacum cordatum Palmgr.

POZNAŃSKI PRZEŁOM WARTY: **BC9900**, Poznań-Radojewo, 7.05.2002, *leg. ZG, det. HØ*. POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **DC3613**, Trzebaw, 8.05.2002, *leg. et det. ZG*. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*. POJEZIERZE KRZYWIŃSKIE: **CD4031**, Błażejewo, 12.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

**Taraxacum dilaceratum M. P. Christ.

Średnia do wysokiej. Liście żywozielone, z odcieniem żółtym, nieco szarawe, skapo pajęczynowate; ich ogonki dość szerokie, blade lub dołem nieco różowe; nerw środkowy blade, niekiedy lekko brązowoczerwony; międzywęźła często brązowo obrzeżone. Liście zewnętrzne i środkowe lancetowate, dość sfaldowane, 4–7 klapowe, o klapach bocznych nieco zbliżonych, z szerokiej nasady stopniowo albo nagle zwężonych w długi, szeroko równowąski odcinek, odstający, nie rzadko wydłużony albo także nieco odgięty. Liście wewnętrzne ostre, u góry krótko zastrzone, ich przednia krawędź nasady prosta do lekko wypukłej, mocno szydlastoząbkowana; kłapa szczytowa mała, strzałkowatooszczepowata albo trójkątnooszczepowata, u kłap dolnych ± zwężona, ± wcinana i szydlastoząbkowana, u kłap środkowych tępawa do krótko zastrzonej; kłapy dolne dość długie, ± zagięte do prawie odstających, krótko zastrzone do ostrych; interlobia krótkie do nierozwiniętych, ± ząbkowane. Liście wewnętrzne podobne środkowym, mocno szydlastoząbkowane. Szypuły nieco dłuższe od liści, w dole różowe, wyżej blade, nagie do słabo pajęczynowatych. Okrywa ok. 18 mm długa, ok. 11 mm szeroka, ciemnowzielona, u góry czarnozielona; łuski zewnętrzne nieregularnie odstające do nieregularnie odgiętych, na końcu przygięte, stopniowo zastrzone, lekko skrócone, 3–4 mm szerokie, ok. 15 mm długie, z wierzchu jasnozielone, oszronione, od spodu ciemniej zielone, zwężone w wąski jasnofioletowy kończyk. Koszyczek 4,5 do 5 cm średnicy, żółty, prawie płaski do wypukłego, lekko promienisty. Kwiaty obwodowe około 2,8 mm szerokie, pod spodem z paskiem brązowofioletowym. Pyłek wykształcony. Szyjka i znamiona ciemne. Niełupki oliwkowe do brązwooliwkowych, około 3,2 mm długie, około 1 mm szerokie, u góry gęsto i krótko kolczaste, poza tym brodawkowane; piramidka stożkowata, ok. 0,5 mm długa, dzióbek ok. 11 mm długi (według CHRISTIANSENA 1936).

KOTLINA ŚREMSKA: **CD3103**, Miąskowo, 10.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

*Taraxacum ekmanii Dahlst.

POZNAŃSKI PRZEŁOM WARTY: **BC9900**, Poznań-Radojewo, 7.05.2002, *leg. et det. ZG*. POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **DC1832**, Trzebaw, 8.05.2002, *leg. ZG, det. HØ*. DOLINA ŚRODKOWEJ OBRY: **BD3613** Bonikowo, 8.05.2002, *leg. et det. ZG*. KOTLINA ŚREMSKA: **BD3933**, Olsza, 20.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*; **CD4100**, Zakrzewice, 17.05.2003, *leg. A. Czarna, det. ZG*. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Kołacin, 16.05.2002, *leg. A. Czarna, det. HØ*; **CD4102**, Chocicza, 10.05.1998, *leg. A. Czarna, det. HØ*; **CD4032**, Włoskiejewki, 21.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

*Taraxacum expallidiforme Dahlst.

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

*Taraxacum gesticulans H. Øllg.

WYSOCZYNA KALISKA: **CD4133**, Zalesie, 8.05.2003, *leg. A. Czarna, det. HØ*.

*Taraxacum glossodon Sonck & H. Øllg.

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4023**, Mchy, 4.05.2003. *leg. A. Czarna, det. HØ*.

Taraxacum haematicum G. E. Haglund ex Øllg. & Wittzell

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

Taraxacum hemicyclum G. E. Haglund

POZNAŃSKI PRZEŁOM WARTY: **BC9900**, Poznań-Radojewo, 7.05.2002, leg. et det. ZG. POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, leg. et det. ZG. KOTLINA ŚREMSKA: **BD3712** Domaczewo Stare, 8.05.2002, leg. et det. ZG; **CD3230**, Nowe Miasto nad Wartą, 10.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4003**, Książ Wielkopolski, 2.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG. **CD4013**, Brzóstownia, 4.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ; **CD4023**, Mchy, 4.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ; **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

*Taraxacum hepaticum Rail.

KOTLINA ŚREMSKA: **CD4001**, Zawory, 27.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

*Taraxacum interveniens G. E. Haglund

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, leg. ZG, det. HØ.

*Taraxacum lacerifolium G. E. Haglund

POZNAŃSKI PRZEŁOM WARTY: **BC9900**, Poznań-Radojewo, 7.05.2002, leg. et det. ZG.

*Taraxacum leptodon Markl.

RÓWNINA KOŚCIAŃSKA: **BD3602**, Brodnica, 2.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG.

*Taraxacum leucopodium G. E. Haglund

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, leg. ZG, det. HØ. KOTLINA ŚREMSKA: **CD4001**, Zawory, 27.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Brzóstownia, 4.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG, det. HØ.

*Taraxacum oblongatum Dahlst.

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, leg. et det. ZG.

*Taraxacum ohlsenii G. E. Haglund

RÓWNINA KOŚCIAŃSKA: **BD3712**, Czempin, 2003, leg. A. Czarna, det. HØ; **BD3802**, Brodnica, 2.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4923**, Mchy, 4.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

*Taraxacum oinopolepis Dahlst.

POZNAŃSKI PRZEŁOM WARTY: **BC9900**, Poznań-Radojewo, 7.05.2002, leg. ZG, det. HØ.

*Taraxacum pannucium Dahlst.

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG. WYSOCZYŻNA KALISKA: **CD5202**, Jarocin, 8.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG.

*Taraxacum pseudoretroflexum M. P.Christ.

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, leg. et det. ZG. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4023**, Mchy, 4.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG.

Taraxacum seelandii Dahlst.

POJEZIERZE KRZYWIŃSKIE: **BD4912**, Drzonek, 24.04.2003, leg. A. Czarna, det. HØ; **CD4011**, Jarosławki, 21.04.2003, leg. A. Czarna, det. HØ; **CD4100**, Książ Wielkopolski, 2.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ. KOTLINA ŚREMSKA: **CD4100**, Zakrzewice, 17.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ. WYSOCZYNA KALISKA: **CD4133**, Zalesie, 8.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

*Taraxacum semiglobosum H. Lindb.

KOTLINA ŚREMSKA: **CD3130**, Gogolewo, 17.05.2003, leg. A. Czarna, det. ZG.

*Taraxacum sinuatum Dahlst.

POJEZIERZE POZNAŃSKIE: **BD1832**, Trzebaw, 8.05.2002, leg. et det. ZG. DOLINA ŚRODKOWEJ OBRY: **BD3613**, Bonikowo, 8.05.2002, leg. ZG, det. HØ.

*Taraxacum stenoglossum Brenner [*T. dahlstedtii* H. Lindb.]

KOTLINA ŚREMSKA: **CD4031**, Błazejewo, 22.04.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

Taraxacum sublaeticolor Dahlst.

WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4033**, Kołacin, 16.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

*Taraxacum tumentilobum Markl. ex Puolanne

KOTLINA ŚREMSKA: **CD4003**, Solec, 10.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ. WAŁ ŻERKOWSKI: **CD4003**, Książ Wielkopolski, 2.05.2003, leg. A. Czarna, det. HØ.

Podziękowania. Serdecznie dziękuję Panu Profesorowi Bogdanowi Jackowiakowi za zorganizowanie mi badań nad mniszkami Wielkopolski oraz Panom Doktorom, Wojciechowi Stachnowiczowi, Zbigniewowi Celce i Wojciechowi Szwedowi za bezpośrednią pomoc w wycieczkach terenowych.

LITERATURA

- CHRISTIANSEN M. P. 1936. Nye *Taraxacum*-Arten af gruppen *Vulgaria*. – Dansk Bot. Arkiv **9**(2): 1–32.
- GŁOWACKI Z. & CZARNA A. 2003. Gatunki rodzaju *Taraxacum* (*Asteraceae*) z terenu Wielkopolski – Acta Scientiarum Polonorum, Biologia **2**(1–2): 51–54.
- KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. 1997. A nomenclatur checklist of supraspecific names in *Taraxacum*. – Taxon **46**: 87–98.
- KONDRACKI J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wyd. 3. s. 441. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

LUNDEVALL C-F. & ØLLGAARD H. 1999. The genus *Taraxacum* in the Nordic and Baltic countries: types of all specific, subspecies and varietal taxa, including type locations and sectional belonging. – *Preslia* **71**: 43–171.

TACIK T. 1980. *Taraxacum* Wiggers. Mniszek (Dmuchawiec) – W: A. JASIEWICZ (red.), *Flora Polski i ziem ościennych* **14**, s. 7–199. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.

SUMMARY

As a result of studies carried out in the Wielkopolska region between 2002 and 2003 occurrence of 33 microspecies of the genus *Taraxacum* sect. *Borea*, *Microdonta* and *Ruderalia* was noted. 24 species were recorded for the first time in this area. Presence of *Taraxacum dilaceratum* M. P. Christ., a species new to the Polish flora, is especially noteworthy.

Przyjęto do druku: 10.06.2005 r.